

KOÇYIĞIT KÖROĞLU

AHMET KUTSİ TECER

Genel Bakış

Kendisinden önce gelmiş olan yerli sanatçıların üzerinde pek durmadığı halk kültürü, Tecer tarafından yakından incelenmiş ve Fransa'da bulunduğu yıllarda yakından takip etme fırsatı bulduğu Avrupa tiyatro sanatıyla yerli gösteri sanatları arasında bir sentez oluşturma çabası içine girmiştir. Batılı tiyatro teknikleriyle halk unsurlarını bir araya getirme gayretinde olan yazar, milli bir tiyatro kurmayı amaçlamıştır. Yazarın, günümüz Türk topluluklarının ortak bir halk motifi olan Köroğlu anlatılarından esinlenerek kaleme aldığı eser 1 Ekim 1941 – 1 Mart 1942 tarihleri arasında "Ülkü" dergisinde tefrika edilmiştir. Köroğlu'nun kaynakları eski Türk destanlarıdır ve yazarın bu eserinde yer alan diyaloglar ve anlatım da destansı bir üslupla kurgulanmıştır. Köroğlu, Gök Tanrı tarafından kutsanmış ve onun tarafından kendisine kutsal olan zalim Bolu Beyi'ne karşı mücadele etme görevi verilmiştir. Eserde kullanılan dil; anlatının geçtiği Anadolu halk dilinden oluşmaktadır. Yapısal olarak eser; İki bölüm, altı tablo ve otuz bir sahneden oluşur.

Kişiler

<i>Köroğlu</i>	Eserin başkarakteri, mucizevi güçlerle donatılarak zalim Bolu Beyi'ne karşı gelir.
<i>Bolu Beyi</i>	Halkına zulmeden hükümdar, Köroğlu'nun amaçlarına ulaşmasına engel olmaya çalışır.
<i>Kaman</i>	Köroğlu'yla Gök Tanrı arasındaki habercidir. Köroğlu'nu görevlendirir ve yardım eder.
<i>Obabaşı</i>	Oğuz boylarından olan saygın ihtiyar, Köroğlu'nu bencillikle suçlar ve onun Bolu Beyi'yle mücadele etmesini ister.
<i>Kır At</i>	Doğaüstü güçlere sahip olan at, iki karşıt gücün arzu ettiği nesnedir.

Hayli geniş bir şahıs kadrosuna sahip olan anlatının diğer anlatı kişileri şunlardır: *Köroğlu Takımı*: Demircioğlu, Ayvaz, Bukağıkıran, Dağdeviren, Yarımese, Tabutagırmez, Mehter, Delikaman, Sarhoşbüke, Arslan. *Bolu Beyi takımı*: Doğan Beyi, Subaşı, Pehlivanbaşı, Dizdar, Kâhya, Elçi, Ulak, Kervanbaşı, Esirci. *Halk Takımı*: 1.Köylü, 2.Köylü, Çoban, 1.Dağlı, 2.Dağlı, 1.Delikanlı, 2.Delikanlı, Benli Nigâr, Perizat, Çocuklu kadın, Telli döne, 1.Esir kız, 2.Esir kız.

Öykü

Prolog Köroğlu'nun destansı kişiliğini anlatan uzunca bir halk şiiriyle esere giriş yapılır. Türk milletinin atalarına, değerlerine güzellemeler yapılır ve eserin başkarakterinin önemi vurgulanır: "KAMAN ATAM çekti IŞIK BURAĞI, KIR AT dölü oldu anın kısrağı, KÖROĞLU'nun hizmetine bağlandı".

Bolu Beyi'nin Zulmü Köroğlu'nun yuvası olarak bilinen Kartal Yuvası'nda, yaz mevsiminin çoşkusuna kapılan Köroğlu'nun adamları eğlence meclisi düzenlemiştir. Eğlence sırasında uzaktan kendilerine doğru bir kafilenin geldiğini görürler. Obabaşı'nın rehberlik ettiği kabile Köroğlu'nun adamları olan Deli Kaman ve Mehter'le karşılaşır. Mehter kabileye şöyle seslenir: "Yolu şaşırдыңız besbelli. Nereye böyle?". Obabaşı şöyle karşılık verir: "(...)Köroğlu'yu görmeye geldik". Köylüler Bolu Beyi'nin zulmünden bıkmıştır ve namını duydukları Köroğlu'ndan yardım istemek niyetindedirler: "Bolu Beyleri yurtlarımızı bastılar. Buğdaylarımızı, ürünlerimizi alıp götürdüler". Kır At'ıyla bir şimşek çakmasıyla ortaya çıkan Köroğlu'na Obabaşı şöyle der: "Sen buraya gelmeden önce, biz, vergilerimizi, yıldönümünden yıldönüme, kendimiz götürürdük Bolu Beyi'ne. O da bize sataşmazdı. Kervan işletir,

küpünü doldururdu. Derken sen çıkageldin. Bolu Beyi'nin kervanlarını vurmaya başladın. Bolu Beyi de, vurduğun her kervanın acısını bizden çıkarmaya başladı". Çocuklu Kadın, çocuğunu Bolu Beyi'nden intikam alması için onlara vermek ister. Köylüler Bolu Beyi'nin zulmüne karşı başkaldırabilmek için Köroğlu'nun önderlik etmesini isterler. Başlangıçta Köroğlu, babasını mil çekerek öldüren Bolu Beyi'nden intikam almak niyetindedir fakat halkın çekmiş olduğu zulüm karşısında düşmanıya daha büyük bir amaç uğrunda savaşmaya karar verir. Köroğlu, ormanda tek başına derin düşüncelere daldığı bir vakit kendisine asıl adı olan Deliboranoğlu diye seslenen bir ışık görür. Işık daha sonra bir tayfa dönüşür. Bu kişi Kaman'dır. Kaman Ata ona kim olduğunu hatırlatır. Düşmanıya sadece babasının değil, bütün mazlumların intikamını almak için savaşması gerektiğini salık verir. Köroğlu bir zamanlar Çamlıbel'de bir güzel sevdiğini ve ondan çocuk sahibi olduğunu fakat dağlara olan tutkusundan ikisini de bırakmak zorunda kaldığını Kaman'a anlatır. Eşine, çocuğunun koluna saz işlemeli bir kolçak bağlamasını söylemiştir. Fakat Kaman, onun kutsal bir görev için görevlendirildiğini ve artık bu işin dönüşü olmadığını söyler: "Sen artık kurbanlık koçsun. Gök Tanrı'ya adaksın".

Köroğlu'nun ve Oğuzların Başkaldırışı Bolu Beyi'nin konağında, şarabın su gibi aktığı bir eğlence meclisi ve ok atma yarışması düzenlenmiştir. Yarışmayı Bolu Beyi'nin yeğeni Doğan kazanır ve Bey, kızını yeğeniyle evlendirmeye hazırlanmaktadır. Draşanlardaki gibi oldukça gösterişli bir düğün hazırlığı içinde olan Bey'e kızı Benli Nigar, pazarda karşılaştığı bir kocakarının uçan attan bahsettiğini anlatır. Bunu duyan Bey, pazardaki bütün kocakarların kalenin burcundan aşağı atılması emrini verir. Kızı için haylice dolgun bir çeyiz hazırlanmış olan Bey'e Ulak'tan haber gelir. Köroğlu, Bey'in kızının düğün çeyizini taşıyan kervanı yağmalamıştır. Bey, Kervancıbaşı'yı cellatlara yakalatır. Kervancının eşi Perizat ne kadar merhamet dilese de kocası öldürülür. Konağı gözetleyen Ayvaz ve Deli Kaman, bu durum karşısında Bey'in karşısına çıkarlar. Deli Kaman dövüşürken can verir. Ayvaz ise Bey'in adamlarınca esir düşer.

Kır At'a Karşılık Ayvaz Bey'in yeğeni Doğan, Köroğlu'nun doğaüstü güçlere sahip Kır At'ını ele geçirmek için yola çıkar. Köroğlu ve adamları elde ettikleri ganimetlerle şenlik düzenlerler. Esir düşen Esirci, kadınlara köle muamelesi yapar. Demircioğlu ona şöyle karşılık verir: "(...) Esirlik yok bizde. Kadınlara! Hepiniz azat". Esir kadınların durumu oldukça esenliksizdir. İçlerinden biri şöyle der: "Her şeyimiz yağmalandı. Beni alıp kaçırdılar. Kimim kimsem kaldı mı ben de bilmem?". Bey tarafından Köroğlu'na gönderilen bir Ulak, Ayvaz ve Deli Kaman'ın başına gelenleri anlatır. Deli Kaman ölmüştür fakat Ayvaz esir olarak tutulmaktadır. Bey, Ayvaz'ın Köroğlu'na ihanet etmesi için türlü vaatlerde bulunmuştur fakat Ayvaz hiçbirini kabul etmemiştir. Köroğlu'na itimadı tamdır. Yoldaşlar, Ayvaz'ı kurtarmaya ve Deli Kaman'ın öcünü almaya ant içerler fakat Köroğlu akılcı davranır. Bey'in onları beklediğini ve hazırlık yaptığını öngörür. Bey'in yeğeni Doğan, Köroğlu ve adamlarıyla giriştiği kanlı mücadelede Kır At'ıyla bir anda ortaya çıkmış olan Köroğlu tarafından öldürülmüştür. Düşmanın gücünden tedirgin olmuş olan Bey, Ayvaz'a karşılık Köroğlu'ndan Kır At'ı ister. Draşan Beylerinden yardım istemek için ulaklar gönderir. Kır At'ı getirecek olana kızı Nigar'ı verecektir. Arslan adlı tiplene bu göreve talip olur. Zira rüyalarında Nigar'ı gördüğünü ve o günden beridir onu aradığını söyler. Bey, Arslan'dan ilk önce atı istemesini, eğer verilmezse taraf değiştirmiş gibi görünüp aralarına sızmasını ve atı kaçırmamasını emreder. Bey'in konağını gözetleyen Köroğlu ve adamları derin düşünceler içinde kararsızlık yaşamaktadırlar. Köroğlu'nun Ayvaz için savaşı bekletmesi Obabaşı ve Oğuzları hayal kırıklığına uğratar. Oğuzlar geri çekilme kararı alır ve Köroğlu'na olan güvenleri azalır. Aralarında bunlar yaşanırken Arslan çevik adımlarla onlara doğru yaklaşır şöyle der: "Köroğlu hanginiz?". Arslan'ın kolundaki kolçağı gören Köroğlu dehşete kapılır. Kolçağın üzerindeki saz işlemlerini görünce ve Arslan'ın hikayesini dinleyince onun oğlu olduğunu anlar. Arslan babasına kavuşmuştur fakat Nigar'ı bırakmamaya da kararlıdır. Babasının Kır At'ı Bolu Beyi'ne vermesini ister. Fakat Köroğlu, oğlunu inançları için feda eder ve adamlarına şöyle der: "Bu çocuk buraya Bolu Beyi'nin adamı diye geldi. Elbet davası görülecek. (Arslan'ı iter.) Onu size bıraktım. Gereği neyse yapın. Söz artık sizin". Bu durum karşısında Bolu Beyi'nin tembihini hatırlayan Arslan, taraf değiştirmiş gibi onların arasına sızar. Tabutağırmez'le kan kardeşi olurlar. Köroğlu bir ağacın altında dinlendiği sırada Kaman Ata bir ışık hüzmeleriyle belirir ve ona şöyle der: "Öz oğluna kavuşunca Ayvaz'ı unuttun". Köroğlu savaşı onun için durdurduğunu söyler. Buna karşılık olarak Kaman, Ayvaz'a karşılık olarak Kır At'ı vermesini öğütler. Onun tavsiyesine uyacak olan Köroğlu, Kır At için bir ağıt yakar. Kır At'ı Bey'e götürmesi için Arslan'a verir. Adamları başlangıçta atın kaçırıldığını düşünür fakat Köroğlu atı kendisinin verdiğini itiraf eder. Bu durum karşısında Köroğlu ve adamları arasında anlaşmazlık yaşanır. Kır At gibi ulvi bir yoldaşın düşmana verilmesini kabullenemezler. Demircioğlu'nun yeni lider olması istenir. Kır At'ı veren Köroğlu'na artık güven kalmamıştır. Bu gibi tartışmalar süregelirken Ayvaz çıkagelir. Ayvaz, Bey'in konağındaki zindanların ona düşman olan Oğuzlarla dolu olduğunu haberini verir. Ona göre Kır At tam zamanında Bey'e verilmiştir. Bey tarafından Draşan Beylerine gönderilen elçiler dağılılar tarafından yakalanmış ve Köroğlu'na getirilmiştir.

Konağa Sızma ve Adaletin Tecellisi Bolu Beyi, Drağsan Beylerinin gelmesini beklemektedir ve onları karşılamak için hazırlıklar sürer. Bey, Köroğlu'nun Kır At yerine bozuk bir atı ona verdiğini düşünür ve Arslan'ın öldürülmesi için emir verir. Kızı Nigar da, Arslan'la düğünlerinin olacağını zannetmektedir fakat hazırlıklar Drağsan Beyleri içindir: "Seni şımarttığım yeter artık! Seni Drağsan Beylerine vereceğim". Arslan'dan başkasıyla evlenmek istemeyen Nigar, babası tarafından alıkoyulur. Konağa uzaktan davul sesleri eşliğinde bir kafile yaklaşmaktadır. Kafile içeri girdikten sonra bir gök gürlemesi duyulur ve Köroğlu ile adamlarının Drağsanların kılığına girdiği anlaşılır. Böylece Oğuz halkı zalim Bey'in konağına sızmayı başarır. Bolu Beyi'nin askerleri saf değiştirir. Bey'in karşısında dikilen Köroğlu, intikamını almak yerine onu Oğuzlara teslim eder: "Hey, Oğuz! Ben senin buyruğunu yerine getirdim. Bu av senin. Oğuz'un buyruğu neyse o olsun". Obabaşı, Köroğlu'na bütün Oğuzların başına geçmesini teklif eder. Fakat yeryüzündeki görevini artık tamamlamış olan Köroğlu için Gök Tanrı'yla kavuşma zamanıdır. Kır At uzun uzun kişner. Kendisine nereye gideceğini soranlara Köroğlu göğü gösterir.

Tema

Kahramanlık Bolu Beyi; Oğuz obalarına devamlı zulmeden, çeşitli entrikalarla tahtını korumaya ve güç kazanmaya çalışan, halkına ödeyemeyeci vergiler getiren zalim bir tiptedir. Köroğlu, onun bu zulmüne son vermek için çevresindekileri örgütler ve harekete geçerek zalim Bolu Beyi ile adamlarını cezalandırır.

Öç alma Bir zamanlar Bolu Beyi'nin seyisi olan Köroğlu'nun babası, hükümdara cılız bir at getirdiği için gözlerine mil çektilerle cezalandırılır. Başlangıçta Köroğlu'nun tek amacı, babasının intikamını almaktır. Fakat daha sonra bu duygu örgütlü bir hareket haline gelir.

Fedakarlık Başlangıçta, Bolu Beyi'nden babasının intikamını almak için yanıp tutuşan Köroğlu, daha sonra halkın beklentileri ve özelemleri karşısında kendi intikamından ve halkın davası için sevdiklerinden vazgeçer.

Adalet Bolu Beyi'ni alaşağı eden Köroğlu, kendisine halkı ve tanrısı tarafından verilen ulvi görevi yerine getirir. Olağanüstü yeteneklerle donatılmış erkek kahraman, kötülerini cezalandırır ve adaletin sağlayıcısı olur. Düşmanını yenen Köroğlu, hükümdarın makamına geçmez. Göğü göstererek kendisinin oraya ait olduğunun iletisini verir.

İnanç İslamiyetten önceki Türk topluluklarının inançları olan Şamanizm ve Gök Tanrı inancının motifleri ile mitolojik varlıkları eser boyunca karşımıza çıkar. Eserde görülen başlıca inançsal figürler şunlardır: Gök Tanrı, Kaman, dağ, ağaç, Umay Ana, Kır at, ölüm, rüya ve ışık. Gök Tanrı, Köroğlu'nu Bolu Beyi'nin zulmünü durdurması için görevlendirir ve ona bu yolda yardım eder.

Kişi İncelemesi

Köroğlu (İlteriş)

Karakter Eserin başkarakteri, mucizevi güçlerle donatılarak zalim Bolu Beyi'ne karşı gelir. Kartal Yuvası adındaki mekanında adamlarıyla birlikte yaşamaktadır. Babasını öldüren Bolu Beyi'nin kervanlarını yağmalayarak fakir halka yardım eder. Karakter özellikleri olarak; cesur, adil, yardımsever, vatansever, lider, fedakar ve alp tipi bir kahramandır. Bey tarafından zulme maruz kalan Oğuz kavmine kurtuluş davalarında liderlik eder ve babasının öcünü almak başlangıçta en büyük amacıdır. Gök Tanrı tarafından adaleti tesis etmek için özel güçlerle donatılmış ve kendisine Tulpar gibi doğaüstü yeteneklere sahip olan Kır At verilmiştir. Oğuz kavmine adalet ve esenlik getirmek gibi özel bir amacı olan karakterin en büyük yardımcısı Kır At'tır ve misyonunu yerine getirdiğinde Gök Tanrı tarafından göğe çekilir.

Etkinlikler Köroğlu, Kartal Yuvası adındaki kalesinden adamlarıyla birlikte Bey'in kervanlarını vurur ve ele geçirilen ganimeti fakir halkla paylaşır. Obabaşı liderliğinde kendisini görmeye gelen bir kafile onun zulme uğrayan Oğuz kavmine önderlik edip Bolu Beyi'yle mücadele etmesini ister. Halkın çaresizliğine bir kez daha şahit olan Köroğlu, Bolu Beyi'ne savaş açar ve çevresindeki herkesi yüreklendirir. Kaman Ata denilen Gök Tanrı'nın elçisi de ona bu mücadelesinde yol gösterir ve gerekli öğütleri verir. Köroğlu ilk olarak, Bolu Beyi'nin kızının düğün çeyizini taşıyan kervanı ele geçirir. Bu zamana kadarki en büyük ganimeti yağmalamış olan Köroğlu ve adamları mutluken Bolu Beyi, bütün sorumluları öldürtür. Köroğlu'nun adamları olan Deli Kaman ve Ayvaz bu durumu görür ve kalenin içine naralar atarak girerler. Bolu Beyi'ni öldürmeye çalışan ikiliden biri olan Deli Kaman öldürülür.

Ayvaz ise esir düşer. Bolu Beyi, Köroğlu'ndan Ayvaz'a karşılık olarak kızının düğün çeyizini ister. Fakat bir yandan da adamlarını onu öldürtmek için gönderir. Kır At sayesinde Köroğlu, Bey'in adamları tarafından gerçekleştirilen her saldırıyı geri püskürtür. Daha sonra Bey, çeyizden vazgeçerek Ayvaz'a karşılık Kır At'ı ister. Köroğlu Kır At'ı vermek istemese de Kaman ona atı vermesini öğütler. Köroğlu, düşman safında yer alan oğlu Arslan'a, Bey'e götürmesi için atı verir. Oğuzlar arasında bir iç kargaşa çıktığı sırada Ayvaz çıkagelir. Kaleyle ilgili önemli bilgiler verir. Dağlılar, Bolu Beyi'nin Drahşanlardan yardım istemek için gönderdiği elçileri yakalamıştır. Köroğlu ve adamları Drahşan Beylerinin kılığına girerek Bolu Beyi'nin konağına sızarlar ve düşmanı mağlup ederler. Çamlıbel'e adalet gelir ve Kır At yeniden Köroğlu'nun olur. Kendisinden Oğuzların ilterişi olmasını isteyenlere göğü göstererek oraya ait olduğu iletisini verir. Kahraman görevini tamamlayarak Gök Tanrı'ya geri döner.

Etkileşim Eserin başkarakteri olarak destansı bir üslubu ve yapısı vardır. Oldukça etkin bir yapıya sahip olan karakter, olaylara yön verir ve kişilerin kaderlerine etki eder. Zaman zaman söylediği türkü biçimindeki şiirleriyle anlatıya coşkunluk ve daha fazla anlam kazandırır. Bütün tiplmelerle iletişim ve etkileşim halindedir.

ÖRNEK ANILAR

Eleştirel Babasını öldüren ve halka zulmeden Bolu Beyi'yle olan mücadelesinde girişmiş olduğu faaliyetler, Bey'in sakalını kesmekten daha öteye geçememiştir. Vurduğu kervanlar yüzünden düşmanının gücü azalmadığı gibi zulmü artmıştır. Köroğlu artık bu durumu değiştirmeye niyetlidir: "Sen, Köroğlu, bütün gün gezdin. Yayladan ovaya düştün. Dağlardan, teperlerden aştın. Yurtları, obaları dolaştın. Ününün gittiği yer kadar gidemedin".

Seçilmiş Oğuz kavminin ilahı olan Gök Tanrı, kavmini kurtarmak için Kaman Ata aracılığıyla Köroğlu'nu görevlendirir. Ona doğaüstü güçleri olan ve giriştiği her mücadelede yoldaş olacak olan Kır At'ı verir. Kaman Ata Köroğlu'na yol gösterir: "KAMAN – (...) Yalnız babanın değil, bütün zulüm görenlerin öcünü almalısın".

Sitemkar Başkaları ve halkının esenliği için kendi mutluluğunu ve ailesini feda etmiş olan Köroğlu, mücadele etmekten ve savaşmaktan yorulmuştur. Kırk yaşına gelmiş olan kahraman zihinsel ve tinsel olarak tükenmiştir: "Hayır, ben artık bu kadar çetin bir çileye dayanmam. Anamdan, karımdan ayrı düştüm. Ölmeden, bir kerecik olsun babamın yüzünü görmedim. Yeter! Yeter!".

İlteriş Deli Kaman'ın ölümü ve Ayvaz'ın esir düşmesinin sonucunda Bolu Beyi'ne olan öfkesi daha da katlanan Köroğlu, bütün Oğuz kavimini bir araya getirerek zulmün öcünü alacağına tiradımı bir monologla ant içer: "(...) Yalnız bizim öcümüzü değil, bütün zulüm görenlerin öcünü alacağız. Oğuz'un benimle andı var. Hepsi bizim buyruğumuz altına gelecek. Bizimle birlikte savaş edecek. Seller gibi kaleyi basıp Bolu Beylerinin hesabını göreceğiz. Göze göz, dişe diş!".

Bilge Bolu Beyi'ni mağlup ettikten sonra kendisinin yeni lider ve yol gösterici olması istenir. Köroğlu onlara bundan sonra yapılması gerekenleri söyler, öğütlerde bulunur: "(...) Oğuz'un içinde zulüm yok artık. Bundan sonra töre sürüp gider. Artık gündeğusundan günbatıya bir tek savaş kaldı. Barış için savaş. Arkadaşlar! Her yiğit eşiyile birlikte bir çatı, bir dam kuracak. Bir ocak yakacak. Çamlıbel'de yeni bir yurt kurulacak. Orda her ev eşit her dam kutlu olsun".

Bolu Beyi (Zalim)

Karakter Halkına zulmeden hükümdar, Köroğlu'nun amaçlarına ulaşmasına engel olmaya çalışır. Çamlıbel'in Bey'i olan tipleme; hakına zulmeder, halkın malına el koyar ve halka ödeyemeyecekleri vergiler yükler. Halkının mallarını yağmalar ve kendisine en ufak bir başkaldırı gösteren kişileri zindana atar ya da öldürtür. Kişilik özellikleri açısından: bencil, zalim, ihtiraslı, maddiyatçı, zevk düşkünü ve entrikacıdır. Eserdeki ana çatışmanın kötücül tarafında yer alır. En büyük amacı Köroğlu'ndan kurtularak yönettiği bölgede mutlak hakimiyet kurmaktır.

Etkinlikler Çamlıbel'in zalim Bey'i olarak uzunca zamandır halkına zulmeder ve konağında varlık içinde yaşamaktadır. Köroğlu'nun kendisine karşı giriştiği faaliyetlerin öcünü halktan alır. Kızı Benli Nigar'ı yeğeni Doğan'la evlendirmeye hazırlandığı bir sırada, kızı için hazırlattığı çeyizi taşıyan kervan Köroğlu ve adamları tarafından yağmalanır. Kendisini öldürmeye yeltenen Deli Kaman'ı adamları öldürür ve Ayvaz ise esir alınır. Bey, Köroğlu'na bir ulak göndererek Ayvaz'a karşılık olarak kızının çeyizini ister. Köroğlu, Bey'in yeğeni olan Doğan'la girdiği kanlı mücadelede onu öldürür. Kır At'ın bu savaştaki namını duyan Bolu Beyi, çeyizden vazgeçer ve Ayvaz'a karşılık olarak Köroğlu'ndan Kır At'ı

ister. Kır At'ı getirecek olana kızını vermeye söz verir ve kendisini güvence altına almak için Drağsan Beyleriyle işbirliği yapmaya niyetlenir. Drağsan Beylerine kızını vermek için haber gönderir ve Arslan adlı bir savaşıçıyı atı alması için görevlendirir. Arslan bir süre sonra Kır At'la birlikte çıkagelir fakat atın hiçbir mucizevi yeteneğini göremeyen Bolu Beyi kandırıldığını düşünür ve Arslan'ın öldürülmesi için emir verir. Tek kurtuluş umudunu Drağsan Beylerine bağlayan Bey, onları beklemektedir. Uzaktan davul sesleri eşliğinde gelen Drağsanlar görülmüştür. Arslan'dan başka kimseyle evlenmeyeceğini söyleyen kızını zindana attırır ve bu sırada Drağsanlar, Bey'in konağına giriş yapar. Onlara hürmette kusur etmeyen Bey, bir süre sonra nara sesleri duyar. Bu gelenler Drağsanlar kılığına girmiş Oğuzlardır. Bolu Beyi esir alınır ve bütün adamları saf değiştirir. Köroğlu Bolu Beyi'nden intikam almak yerine onu halka teslim eder. Zalim Bey, bütün gücünü kaybeder ve düşmanına yenilir.

Etkileşim Eserdeki ana çatışmanın kötücül tarafını temsil eden karakter, giriştiği eylemlerle anlatıya anlam kazandırır ve anlatı kişilerine yön verir. Biçimsel olarak üslubu sadedir içeriksel olarak buyurgandır. Eserde verilmek istenen iletilerin taşınmasında yardımcı olur ve bütün anlatı kişileriyle etkileşim halindedir.

ÖRNEK ANILAR

Zevk düşkünü Halkın malını ve mülkünü yağmalayarak, onlardan aldığı ağır vergilerle konağında zevk ve sefa içinde bir hayat yaşayan Bolu Beyi, kendi postundan başka hiçbir şeyi düşünmez, umursamaz. Nesnel betimleme yöntemiyle verilen didaskalik bölümde, kendisinden şöyle bahsedilir: "Bolu Beyi, yanında beyler, elinde şarap tası, merakla gençlerin ok yarışmasını seyredir. (...) BOLU BEYİ – Şarap! Şarap! (Şaraplar sunulur.)".

Gösterişçi Kızını yeğeniyle evlendirmeye hazırlanan Bolu Beyi, hiçbir masraftan kaçınmaz. Halkından adaletsizce elde ettiği zenginliği har vurup harman savurur: "DİZDAR – Kırk gün kırk gece sürsün bu düğün. BOLU BEYİ – Elbette sürecektir. Sen, Pehlivanbaşı? PEHLİVANBAŞI – Ödüller konulsun. Pehlivanlar güreşsin. BOLU BEYİ – Elbette güreşecek. Sen söyle, Subaşı? SUBAŞI – Koşu olsun. Atlar yarışsın. BOLU BEYİ – Elbette yarışacak. Sen Doğan, sen söyle düğünümüz nasıl olsun? (...)".

Zalim Kızının pazardayken uçan bir atla ilgili işittiği dedikoduları yayan kocakarılar için askerlerine yakalama emri verir ve onların kaleden aşağı atılmasını ister: "Bütün kocakarıları pazardan toplat, onu bul, saçlarından tutup kaleden aşağı fırlat! Çabuk! Dur! Bütün kocakarıları fırlat!".

Maddiyatçı Kızının düğün çeyizinin yağmalanmasından sonra kervandan sorumlu olan Kervancıbaşı'yı ölümle cezalandırır ve şöyle der: "Bunaklar! Ahmaklar! Beş, on haydudu tepeleyemediniz. Kervan işleyemez oldu toprağımızda. Size mal mı bağışladım? Size köy mü bağışladım? Size kendi konağımdan büyük konaklar mı yaptırmadım? Sizin bana kanımdan olmaktan başka ne yararınız var? (Gezinir.) Elli katır yükü kervan... İpek denkler, sedef, savat, inci, mercan... Daha bin çeşit mal... Hepsi, hepsi gitti... (Perizat koşarak gelir. Bolu Beyi'nin dizlerine kapanır!)".

Hain Köroğlu'yla baş edebilmek için düşman bir kavim olan Drağsan Beyleriyle işbirliği yapmaya niyetlenir. Drağsan Beyleri Oğuzlara düşmandır. Köroğlu'nu mağlup edebilmek için her türlü hainliği yapmayı göze alır: "(Kâhya'yı bir kenara iterek) Buraya gel asker! Sen de gel. İkiniz de güvendiğim yiğitlersiniz. Şimdi atlarınıza binin. Doğru Drağsan Beylerine! Benden selâm edin ona. Oğuz'u dağıtmak için askerle buraya gelsin. Benli Nigâr'ın elini elinde bilsin. Haydi yolunuza! (Askerler hemen fırlarlar.)".

Kaman (Bilge)

Karakter Köroğlu'yla Gök Tanrı arasındaki habercidir. Köroğlu'nu görevlendirir ve ona yardım eder. Eski Türklerin Şamanizm inancındaki kam rahiplerinden esinlenerek oluşturulmuş anlatı kişisi, Köroğlu'nu halkın kurtuluşu için görevlendirir. Ona doğaüstü yeteneklerle donatılmış Kır At'ı verir ve görevi süresince yol gösterir, öğütler verir. İnsanların isteklerini, özlemlerini ve dertlerini, Gök Tanrı'ya iletme ve tanrılarla insanlar arasındaki iletişimi sağlamakta görevlidir. Cismi bir varlık olmayan Kaman, sadece Köroğlu'na bir tayf şeklinde görünür. Bir anlatı kişisi olarak: bilge, yol gösterici, adaletli, doğaüstü, yüreklendirici ve haberci olmak gibi özelliklere sahiptir.

Etkinlikler Bolu Beyi'nin zulmünden bıkmış olan Oğuz halkı, Köroğlu'nun çöreklediği Kartal Yuvası'na ondan yardım istemek için gelir. Onlara yardım etmeye ve Bolu Beyi'ne savaş açmaya

niyetlenen Köroğlu, bunu nasıl yapacağıyla ilgili bir gece vakti ormanda derin düşüncelere dalar. Bu sırada onu gerçek adı olan Deliboranoğlu diye çağırın bir ışık hüzmeleri görür. Bu varlık Kaman Ata'dır. Kaman Köroğlu'nun Gök Tanrı tarafından Bolu Beyi'ne karşı savaşmakla görevlendirildiği haberini getirir. Yıllarca savaşmaktan ve dağlarda yaşamaktan bıkmış olan Köroğlu, Kaman'a dert yanar ve ayrıca Köroğlu, ailesini de özlemiştir. Kaman Köroğlu'na mazlum halka verdiği sözü unutmaması gerektiğini söyleyerek onu yüreklendirir ve ortadan kaybolur. Ayvaz Bolu Beyi'ne esir düşmüştür ve Bey, Ayvaz'a karşılık olarak Kır At'ı istemektedir. Atı almak için gelen gönüllünün Köroğlu'nun oğlu olan Arslan olduğu ortaya çıkar. Köroğlu atı vermek istemez ve öz oğlunun isteklerini kendi inançları için göz ardı eder. Köroğlu bir ağacın altında yine derin düşüncelere dalmışken bir gök gürültüsü eşliğinde Kaman ortaya çıkar. Kaman Köroğluna, bu görevin son olduğunu ve görevini tamamladığında Gök Tanrı tarafından geri alınacağını söyler. Kır At'ı Bolu Beyi'ne vermesini ve mücadelesinde aklına güvenmesini salık vererek ortadan kaybolur. Bu diyalog Kaman'ın görüldüğü son sahnedir.

Etkileşim Eserde Köroğlu'na yol göstermek ve onu mucizevi güçlerle donatmak görevini üstlenen anlatı kişisi, açık ve belirgin ifadelerle Köroğlu'na öğütler verir ve başarıya giden yolda ona yardımcı olur. Sözleri ve üslubu anlatıya destansı bir hava katar. Anlatı boyunca sadece Köroğlu'yla iletişim halindedir ve oynadığı rolle bütün tiplere etki eder.

ÖRNEK ANILAR

İleri görüşlü Köroğlu'nun Bolu Beyi'yle olan husumeti başlangıçta babasını öldürmüş olmasından dolayıdır. Fakat Kaman, Köroğlu'nun çektiği acının toplumun ortak acısı olduğunu konusunda onu ikna eder: "(Sözünü bitirmeden Köroğlu'ya) Yalnız babanın değil, bütün zulüm görenlerin öcünü almalısın".

Mucizevi Fiziksel dünyanın ötesinden gelen bir varlık olarak olağanüstü şekillerde Köroğlu'nun karşısına çıkar: "(Sütun halinde bir ışık belirir, ilerler, Köroğlu'ya yaklaşır. Işık sütunu içinde bir tayf görülür.)".

Yüreklendirici Bolu Beyi'ne karşı bir savaş vermekte ciddi kuşkuları olan Köroğlu'na Kaman, ona kim olduğunu ve kime hizmet ettiğini hatırlatır: "Ünün dört tarafa yayıldı. Günden güne zulüm görenler sana koşuyor. Bütün umutlar sende. Özün için bu yeryüzünde imrendiğin hiç, hiçbir şey olmasın. Ne beylik, ne mal, ne para...". (...) "Sen artık kurbanlık koşsun. Gök Tanrı'ya adaksın".

Yol gösterici Bolu Beyi, Ayvaz'ın karşılığında Köroğlu'ndan Kır At'ı istemektedir. Kır At'ı ona vermek istemeyen, aksi halde kavmine ihanet edeceğini düşünen Köroğlu ne yapacağını bilemez. Derin düşüncelere daldığı bir anda Kaman ona yol gösterir: "Ne dersem onu yap. Ayvaz'ın kurtulması için Kır At'ı Bolu Beyi'ne gönder (...) Gökten gelen yine göğe döner. Yeryüzünde yalnız akıl kalır insana".

Bilge Köroğlu ne zaman sıkıntılı bir duruma düşse, verdiği tavsiyeler ve öğütlerle onun içinde bulunduğu zor durumdan sıyrılmasına yardımcı olur. Eserde verilmek istenen iletiler de genellikle Kaman'ın ağzından dökülür: "Başına ne gelirse katlan. Usuna güven. O sana kılavuz olur".